

Hafızlık Kur'ân Kurslarında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri (Burdur Örneği)

Problems Encountered in Hafız Qur'an Courses and Solution Suggestions (Burdur Sample)

Mehmet Ali Gürdal*

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Programı, Burdur-Türkiye, gurdal@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0000-9953-6996>
Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Social Sciences, Basic Islamic Sciences Program, Burdur-Türkiye, gurdal@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0000-9953-6996>

* Corresponding author

Araştırma Makalesi

Süreç

Geliş: 11/06/2024
Kabul: 24/08/2024
Yayın Tarihi: 01/09/2024
Yayın Sezonu: Eylül

Benzerlik

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu çalışmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Atıf

Gürdal, M. A. (2024). "Hafızlık Kur'ân kurslarında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri (Burdur sample)". *Tanım Tenkrit Teori*, 3: 17-35

Öz

Allah Resulü, yaşadığı devre kadar insanlığın tefekkür ve yaşam bakımından Allah-ü Teala Hz. Peygamber aracılığı ile insanlara bir hayat kaynağı ve rehber olarak Kur'an-ı Kerim'i indirmiştir. Hz. Peygamber (sav) de kendisine nazil olan ayetleri hem ezberlemiş hem de çevresindeki insanlara tebliğ etmiştir. Tebliğine olumlu cevap veren ve İslam'la müşerref olanlara da kendisine indirilen ayetleri ezberletmiş ve aynı zamanda da yazı bilenlere yazdırmıştır. Bu şekilde Kur'an, diğer ilahi kitapların başına gelen tahribattan ve unutulmaktan korunmuştur. Bu muhafaza şekli de Kur'an hafızlığını ve hafızlık geleneğini ortaya çıkarmıştır. Hz. Peygamberin (sav) nübüvvetinin Mekke döneminde başlayan Kur'an'ı ezberleme ve hafızlık faaliyeti Medine de Mescid-i Nebevini bitişine yapılan Suffe'de Kur'an'a karşı ayrı bir muhabbet besleyen Suffe ashabında devam etmiştir. Kur'an'ı ezberleme, anlama ve hayata yansıtma çok gayretli olan bu sahabilerin özel bir de hocaları ve rehberleri vardı ki o da Hz. Peygamber (sav) idi. Dolayısıyla Hz. Peygamberi (sav) ilk Kur'an öğreticisi, Suffeyi Kur'an Kursu, Ashab-ı Suffeyi de Kur'an Kursu öğrencileri ve İslami ilimlerin ilk talipleri olarak görebiliriz. Hz. Peygamber (sav) bu kursta sadece eğitim öğretim faaliyetiyle değil, kursun ve bu kursta öğrenim gören öğrencilerin tüm sorunlarıyla da yakından ilgilenmiştir. Hz. Peygamber (sav) devrinde başlayan Kur'an'ı öğrenme, öğretme ve hifz etme geleneği zamanla daha kapsamlı ve sistemli hale gelmiştir. O günden bugüne her devrin şartları ve imkanları ölçüsünde devam edegelen Kur'an hizmeti, günümüzde ülkemizin dört bir köşesine Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılan kız ve erkek Kur'an Kurslarında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı proje İmam-Hatip okullarında devam etmektedir. Yine sivil toplum kuruluşları tarafından açılan veya desteklenen Kur'an Kurslarında da Kur'an'a karşı yapılan bu hizmet devam ettirmektedir. İnsanın bulunduğu her yerde bazı sorunların olması çok normaldir. Önemli olan bu sorunların farkına varabilmek ve çözüm için gayret göstermektir. Hafızlık eğitim ve öğretim faaliyetinin yapıldığı Kur'an Kursları da bazı problemlerin yaşandığı mekânlardandır. Bu çalışma hafızlık Kur'an Kurslarında karşılaşılan problemleri tespit etmek ve bu problemlere imkan dahilinde çözüm önerileri getirebilmeyi amaçlamaktadır. Çalışma Burdur İl Müftülüğüne bağlı Bölge Yatılı Erkek Kur'an Kursu ile sınırlı tutulmuştur. Bu maksatla meselenin idari yönünü ortaya koymak üzere öncelikle Burdur İl Müftülüğünde Kur'an Kurslarından sorumlu yönetici ile konu ile ilgili olarak mülakat yapılmış, idare açısından hafızlığa dair problemler ve çözüm önerileri alınmaya gayret edilmiştir. İkinci aşamada kursta hal-i hazırda eğitim faaliyetini sürdürmekle yükümlü hocalara daha önce hazırlanan değerlendirme şablonu esas alınarak sorular yöneltilmiş, verilen cevaplar doğrultusunda meselenin öğretici boyutu ortaya konmaya çalışılmıştır. Konunun veli tarafıyla alakalı olarak ise bu kursta hali hazırda eğitim alan öğrenci velileri ve daha önce bu kursta öğrencisi bulunup hafızlığını tamamlamış veya hafızlığı herhangi bir sebeple bırakmış öğrenci velileri ile görüşülmüş, devam edenlerin düşünceleri alınmış, bırakanların ise neden eğitimi sürdürmedikleri saptanmaya çalışılmıştır. Son olarak da hem hafızlığa devam eden hem de bir sebeple bırakmış öğrencilerin konu hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Tüm bu elde edilen veriler ışığında çalışmanın çerçevesi şu şekilde teşekkül etmiştir: Öncelikle hafızlık yatılı Kur'an Kurslarında karşılaşılan temel problemleri tespit sadedinde öğrenci kaynaklı problemler, ardından idare, mevzuat kapsamında zuhur eden sorunlar ve aile kaynaklı meseleler ortaya konulmaya gayret edilmiştir. Sonrasında Bölge Yatılı Kur'an Kursu öğrencilerinin mesleki yeterlilik bakımından durumunu tespit amacıyla yapılan ankete dair cevaplara ve yorumlara yer verilmiştir. Akabinde ise konu ile ilgili veli görüşleri zikredilmiş, hafızlık eğitiminin nasıl daha kaliteli bir hale getirilebileceğine dair çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, Kur'an Eğitimi, Hafızlık, Kur'an Kursu, Problemler, Çözüm Önerileri.

Research Article

History

Received: 11/06/2024
Accepted: 24/08/2024
Published: 01/09/2024
Pub Date Season: September

Plagiarism

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyrights & Licensing

The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethical Statement

It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the studies utilised are mentioned in the bibliography.

Conflicts of Interest

No conflict of interest declared.

Financial Support

No external funding was used to support this research.

Citation

Gürdal, M. A. (2024). "Problems encountered in hafiz Qur'an courses and solution suggestions (Burdur sample)". *Description Critique Theoria*, 3: 17-35

Abstract

The Messenger of Allah added beautiful qualities to what humanity had lost in terms of Allah (swt) revealed the Holy Qur'an as a source of life and a guide to people through the Prophet (pbuh). The Prophet (pbuh) both memorized the verses revealed to him and communicated them to the people around him. Those who responded positively to his communiqué and embraced Islam also memorized the verses revealed to him and at the same time dictated them to those who knew how to write. In this way, the Qur'an was protected from the destruction and forgetting that befell other divine books. This form of preservation gave rise to the Qur'anic memorization and the tradition of memorization. The activity of memorizing and memorizing the Qur'an, which started in the Meccan period of the Prophet's (pbuh) prophethood, continued in the Suffe, which was built adjacent to the Masjid al-Nabawi in Medina, among the Suffe Companions who had a special love for the Qur'an. These Companions, who were very diligent in memorizing, understanding and reflecting the Qur'an to life, also had a special teacher and guide, who was the Prophet (saas). Therefore, we can see the Prophet (PBUH) as the first Qur'anic teacher, the Suffa as the Qur'anic Course, and the Companions as the students of the Qur'anic Course and the first students of Islamic sciences. The Prophet (pbuh) was closely involved not only with the education and training activities in this course, but also with all the problems of the course and the students studying in this course. The tradition of learning, teaching and memorizing the Qur'an, which started in the time of the Prophet (pbuh), has become more comprehensive and systematic over time. Since then, the Qur'anic service, which has continued to the extent of the conditions and possibilities of each era, continues today in the male and female Qur'anic courses opened by the Presidency of Religious Affairs in all corners of our country and in the project Imam-Hatip schools affiliated to the Ministry of National Education. Again, this service against the Qur'an is continued in Qur'an Courses opened or supported by non-governmental organizations. It is very normal to have some problems wherever there are human beings. The important thing is to be aware of these problems and to strive for a solution. Qur'anic Courses where hafiz education and training activities are carried out are also one of the places where some problems are experienced. This study aims to identify the problems encountered in hafiz Qur'an Courses and to suggest solutions to these problems within the scope of the possibility. The study is limited to the Regional Boarding Boys' Qur'an Course affiliated to Burdur Provincial Muftiate. For this purpose, in order to reveal the administrative aspect of the issue, first of all, an interview was conducted with the manager responsible for the Qur'anic Courses in Burdur Provincial Muftiate, and an effort was made to obtain the problems and solution suggestions regarding hafizah from the administrative point of view. In the second stage, questions were asked to the teachers who are currently responsible for continuing the education activities in the course on the basis of the evaluation template prepared before, and in line with the answers given, the instructor dimension of the issue was tried to be revealed. Regarding the parents' side of the issue, the parents of the students who are currently studying in this course and the parents of the students who had students in this course before and completed their hafizah or quit hafizah for any reason were interviewed, the opinions of those who continued their education were taken, and the reasons why those who quit their education did not continue their education were tried to be determined. Finally, the opinions of both the students who continued their hafiz education and the students who dropped out for some reason were consulted. In the light of all these data, the framework of the study was formed as follows: First of all, in order to identify the main problems encountered in the hafiz boarding Qur'anic Courses, student-related problems, then the problems arising within the scope of administration, legislation and family-related issues were tried to be revealed. Afterwards, the answers and comments on the questionnaire conducted to determine the status of the Regional Boarding Qur'an Course instructors in terms of professional competence were included. Subsequently, the opinions of the parents on the subject are mentioned and solution suggestions are presented on how to make hafiz education more qualified.

Keywords: Qur'an, Qur'anic Education, Hafizah, Qur'anic Course, Problems, Solution Suggestions.

Giriş

Hafızlık, ilk vahyin Hira'da (Sarıçam, 2017: 26-27) Hz. Peygamber'e (sav) indirilmesiyle beraber ortaya çıkmış bir faaliyettir. Kendisine indirilen her ayeti Hz. peygamber (sav) ezberlemiş ve hemen çevresindeki sahabeye de ezberletmiştir (Demirci, 1997: 107). Yine yazı bilen sahabe arasından seçilen vahiy katiplerine de yazdırmıştır (Birişik, 2002: 26/417-422). Bunun yanında sahabeden özellikle Hz. Ali (ö: 40/661), Hz. Aişe (ö: 58/678), Übey b. Ka'b (ö: 33/654), İbn Mes'ud (ö: 32/650) gibi isimlerin şahsi gayretleriyle kendilerine ait Mushaf oluşturdıkları da bilinmektedir (Cankurt, 2023: 1329). Özellikle cahiliye döneminde her türlü ilim ve bilgi, yazıdan ziyade ezber yöntemi ile muhafaza ediliyor, uzun şiirler, konuşmalar hep ezbere naklediliyordu (Sarıçam, 2017: 50-51). Hz. Peygamber'in (sav) peygamberliğinin Mekke döneminde, sahabeden Erkam b. Ebü'l-Erkam el-Mahzumi'ye ait olan ve "Darü'l-Erkam" ismiyle meşhur olmuş olan ev, hem okul hem de bir Kur'an Kursu gibi görev eda etmiş, tebliğ faaliyetlerinin yanında Kur'an eğitimi ve öğretimine de ev sahipliği yapmıştır (Köksal, 2001: 8/520-521). Medine döneminde ise "Mescid-i Nebevi'nin" bitişiğindeki bir kısım, eğitim faaliyetleri için ayrılmış ve bu kısma "suffe", burada bizzat Hz. Peygamberin (sav) gözetiminde eğitim alanlara ise "ashab-ı suffe" adı verilmiştir. Suffe ve Ashab-ı Suffe İslam tarihinde -kısmi bir faaliyet olan Darü'l-Erkam sayılmazsa- ilk okul, ilk Kur'an Kursu, burada kalan sahabe ise ilk devamlı öğrenciler olarak sayılabilir. Hemen hemen tüm sahabede bu aşk ve şevk olsa da özellikle Ashab-ı Suffe Kur'an'ı ezberlemeye çok büyük önem vermiştir. Hz. Peygamber (sav) bu Kur'an ve ilim sevdalısı sahabeye özel olarak ilgilenmiş ve eğitim öğretim faaliyetinin yanında her türlü ihtiyaçlarının karşılanması için de gayret göstermiştir (Baktır,2009:37/469-470). Yine o dönemde Medine de bulunan dokuz adet mescidinde Kur'an Kursu gibi eğitim faaliyetinde bulunduğu bilinmektedir (Bozkurt,1993:8/543-545).

İslam'ın ilk döneminden günümüze kadar Müslümanlar Kur'an'ı okumaya ve ezberlemeye karşı özel bir gayret sarf etmiş, Kur'an'a, Kur'an'ı okuyana, Kur'an hafızına karşı ayrı bir saygı duymuştur. Kur'an okumayı öğrenme, öğretme ve hafızlık faaliyetinin devam etmesi için okullar, Daru'l-Kurrallar, Daru'l-Huffazlar, Medreseler, Kur'an Kursları açmışlardır (Baltacı,2000). Açılan bu kursların ve bu kurslarda eğitim gören öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için hiçbir fedakarlıktan kaçınmamışlardır (Bozkurt,1997:15/74-75). Ülkemizin son bir asırlık tarihine baktığımızda zorlu süreçlerden geçildiği dönemler olsa da Kur'an Kursları ve hafızlık eğitimi devam etmiştir (Ayhan,1999:250). Müslümanların Kur'an'a olan yaklaşımları ve onu ezberlerinde muhafaza etmeye verdikleri önem tarih boyunca hiç eksilmemiştir. Yine Kur'an'a ve kıraat ilmi başta olmak üzere Kur'an ilimlerine dair pek çok eser yazılmış, konu üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Ülkemizde de Kur'an okuma teknikleri, tecvid ve kıraat alanında kitaplar, doktora ve yüksek lisans tezleri ve makaleler yazılmış ve yayımlanmıştır (Cankurt,2018).

"Müslümanlar, Kur'an'a bakışlarında, okuyuşlarında ona hürmet göstermiş, onun başka kitaplardan farkına uygun bir hal içine girmişler ve ona yakışır bir titizlik içinde düşünmeye, tefsir etmeye çalışmışlardır. Ayrıca yediden yetmişe onu hafız etmenin gayreti içerisinde olmuşlar ve Kur'an'ı

satırlarda korumanın yanında sadırlarda da korumaya büyük önem vermişlerdir. Kur'ân'ı sadırlarda korumanın, cemetmenin adı hafızlıktır. Hafızlık çok özel bir eğitim faaliyetidir. Hafızlık, Kur'ân'ı anlamaya ve yaşamaya götüren bir yoldur. Hafız olma Hamilü'l-Kur'ân ve Hadimü'l-Kur'ân olmaktadır. Kalbinin en güzide köşesinde Kur'ân'a yer ayırmaktır. Kalpler, bu şerefli hazineye bir mahfaza olur” (Akbaş,2009).

Kur'ân-ı Kerîm'in öğrenilmesi ve öğretilmesi hakkında Osmân İbni Affân (r.a.) (ö.35/656) tarafından rivayet edilen bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber (sav) “Sizin en hayırlılarınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenlerinizdir” buyurmuş ve ashabı başta olmak üzere Müslümanların dikkatini Kur'ân'a çevirmiştir (Buhari,1991, Fezâilü'l-Kur'ân, 1775). İşte bu hadisin müjdesine nail olmak isteyen Müslümanlar, Kur'ân okumayı öğrenmeye, öğretmeye ayrı bir ihtimam göstermişlerdir. Tarih boyunca Kur'ân talebeleri, hocaları ve hafızlar her zaman el üstünde tutulmuştur. Yine Müslümanlar nezdinde Kur'ân Kursları ve Kur'ân öğretimi yapılan diğer tüm mekanlar korunmuş maddi manevi her türlü destek verilmiştir (Bozkurt,1997: 15/74-75).

Hz. Peygamber (sav) Kur'ân'ın ezberlenmesini de teşvik etmiştir. Örneğin bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “Kim Kur'ân'ı okur, onu güzelce ezberler, helâlini helâl, haramını haram kabul eder ve bunlara uyarsa, Allah bu sayede o kimseyi cennetine koyar. Ailesinden hepsi cehennemi hak etmiş on kişiye şefaet etme hakkı verir” (Tirmizi, Camiu's-Sahih, Fedâlü'l Kuran, 20). Burada verdiğimiz hadis-i şeriflerin yanında daha birçok hadiste Kur'ân okunması, ezberlenmesi ve eğitimi teşvik edilmiştir (Buhârî, İlm 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temennî 5, İ'tisâm 13, Tevhîd 45, Fazâilü'l-Kur'ân 23, Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 13). Bu teşvikte Müslümanların Kur'ân'ı öğrenme ve öğretme azmini arttırmıştır. Anne babalar çocuklarının Kur'ân okumayı öğrenmesi ve ezberleyip hafızlardan olması için gayret göstermiştir (Cebeci,2006: 27-52). Bu hususta Peygamber efendimiz (sav) “Çocuklarınızı üç hususta yetiştirin: Peygamber sevgisi, Ehl-i Beyt sevgisi ve Kur'ân kıraati. Çünkü hamele-i (yâni Kur'ân hafızları) hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyâmet gününde Peygamberler ve asfiyâ (yâni safâya ermiş olan Allâh dostları) ile birlikte arş'ın gölgesindedir” (Münavi,1994: 1/226) hadis'i de yol gösterici olmuştur.

Kur'ân'ın ezberlenmesindeki amaç elbette sadece Kur'ân'ı muhafaza için değildir. Aynı zamanda ibadet hayatımızın merkezinde yer alan namazda da Kur'ân okunması emredilmektedir (el-Müzzemmil, 73/20). İşte hem bu sebeplerden hem de Hz. Peygamber'in (sav) “İçinde Kur'ân'dan hiçbir şey bulunmayan kişi harap ev gibidir” (Tirmizi,1937 Fedâilü'l-Kur'ân, 18) hadisinin de etkisiyle olsa gerek her Müslüman az veya çok Kur'ân'dan muhakkak birkaç sure veya birkaç ayet ezberlemiş veya bunun gayretinde olmuştur.

Hira'da Hz Peygamber'e (sav) ilk ayetlerin nüzuluyla birlikte başlayan Kur'ân'ı muhafaza ve ezberleme faaliyeti olan hafızlık ve hafızlık yaptırın müesseseler olan Kur'ân Kursları günümüzde de varlığını ve hizmetini devam ettirmektedir. Vakıf ve derneklere bağlı olarak hizmet veren Kur'ân Kursları olsa da resmi olarak Hafızlık Kur'ân Kursları Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir (DİB. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Hafızlık Eğitim Kursları Uygulama Esasları Destek Programı). İnsanın olduğu her yerde olduğu gibi bir nevi eğitim öğretim faaliyeti yapılan Kur'ân

Kurslarında da bazı sorunların olması gayet normaldir. Bu araştırmanın amacı hafızlık Kur'an Kurslarında verilen eğitimde karşılaşılan problemleri tespit etmek ve bu problemlere imkan dahilinde çözüm önerileri sunmaya çalışmaktır. Araştırma Diyanet İşleri Başkanlığı Burdur İl Müftülüğüne bağlı Bölge Yatılı Erkek Kur'an Kursu özelinde olacak ve bu kurs özelinde hafızlık Kur'an Kurslarında karşılaşılan problemler tespit edilmeye ve çözüm önerileri sunulmaya gayret edilecektir.

1. ÖĞRENCİ KAYNAKLI PROBLEMLER

Kur'an Kurslarında karşılaşılan problemlerden ilki öğrencilerden kaynaklı ortaya çıkan problemlerdir. Bu problemi keyfiyet (kalite) ve kemiyet (sayı) şeklinde iki başlık altında ele almak mümkün görünmektedir.

1.1. Keyfiyet problemi

Keyfiyet konusu Kur'an Kurslarında öğrenci kaynaklı karşılaşılan problemlerin başında gelmektedir. Bu konu iki alt başlık altında ele alınmaya çalışılacaktır.

1.1.1. Başka Kurstan Gelen Öğrenci Problemi

Başka bir kursta Kur'an eğitimi almakta iken kursa ayak uyduramayan, disiplin kurallarına uymamaktan dolayı kurstan atılan, hocasıyla, arkadaşlarıyla problem yaşayıp ailesi tarafından o kurstan alınıp buradaki kursa kaydettirilen, ailesinin tayin vb. nedenlerle taşınması sebebiyle yakın olsun diyerek aile tarafından başka bir kurstan alınıp bu kursa kaydettirilenler öğrenciler bu noktada örnek olarak zikredilebilir. En baştan yani yüzüne eğitimi de dahil başka bir kursta eğitime başlamış ancak çeşitli sebeplerle bu kursa gelen öğrenciler bu kursa geldiklerinde kursa, yeni hocasına ve arkadaş ortamına alışma ve ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Çünkü insan alıştığı bir ortamdan ayrılıp yeni bir ortama katılınca bir alışma ve adapte olma süreci geçirmektedir. Bu süreç uzun olursa çocuk derslerinden geri kalmakta bazen de "Ben buraya alışamadım, ben burayı sevedim, ben bu hafızlığı yapamayacağım" gibi olumsuz düşüncelere kapılmaktadır. Yüzüne eğitimini başka kursta görüp sonra bu kursa gelenlerde daha az problem görülse de özellikle hafızlık eğitimine başlayıp, daha sonra bu kursa geçenlerde uyum süreci oldukça zor ve problemlidir. Bazen bu sıkıntılı süreç sadece yeni gelen öğrenciyle sınırlı kalmamakta kurstaki diğer öğrencileri de olumsuz etkilemektedir (Kur'an Kurslarından Sorumlu Yönetici, K1, Kişisel Görüşme, 3 Ocak 2024). Ancak başka kurstan gelen öğrenci problemi derken şu hususu da ayrıca belirtmek gerekir ki; her gelen öğrencide problem olacak, bütün yeni gelenler sıkıntılı bir sürecin içine düşecek, kursa ayak uyduramayıp disiplin problemine neden olacak gibi peşin hüküm verme yoluna da gidilemez. Çünkü başka bir kurstan gelip burada başarılı olmuş hafızlığını tamamlamış öğrenciler de vardır. Anlatılmak istenen sadece böyle bir problemin varlığı ve kurslarda karşılaşılan problemler arasında olduğudur (Kur'an Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

1.1.2. Öğrenciler Arası Yaş Problemi

Kur'an Kurslarında yaşanan problemlerden biri de eğitim alan öğrencilerin yaş aralığının farklılık göstermesidir. Yatılı Kur'an Kurslarına kayıtlarda hem dördüncü sınıfı bitirmiş olanların (on-on

iki yaş aralığı), hem sekizinci sınıfı bitirenler (on dört-on beş yaş aralığı) ve liseyi bitirenlerin (on yedi-on sekiz yaş aralığı) kaydı alınmaktadır. Bunun yanında beşinci sınıftan itibaren hem okula gidip hem de Kur'ân Kursunda eğitimine devam eden öğrenciler olduğu gibi liseyi açıktan okuyup kursa devam eden öğrenciler de vardır. Buradan da anlaşılacağı üzere öğrenciler arasındaki yaş aralığı farklılık gösterebilmektedir (Kur'ân Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024). İşte bu yaş farklılığı da bazı problemler doğurmaktadır. Örneğin dördüncü sınıfı bitirip kursa başlayanlar daha çocuk ruhlu olurken, sekizinci sınıfı bitirip başlayanlar ile yaş olarak daha büyük olanlar, günümüz tabiri ile “tam bir ergen” olduğu için birbirinden çok farklı duygulara sahiptir. Farklı duygulara sahip öğrencilerin bir arada eğitim alması, aynı kursta kalması bazen disiplin problemlerine bazen de uygulanacak eğitim modelinin belirlenmesinde veya uygulanmasında problemlere sebep olmaktadır (Kur'ân Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

1.2. Kemiyyet problemi

Kur'ân Kurslarında eğitim öğretime devam edilebilmesi için sınıf mevcudunun belli bir sayının altına düşmemesi gerekmektedir. Yönetmelikle bu sayı belirlenmiş ve uygulanmaktadır. Yönetmelikte sınıf mevcudu ile ilgili olarak şu ifadeler geçmektedir: “Kurslarda sınıf mevcudunun; yüzünden okuyanlar için 12, hafızlığa çalışanlar için ise 8 öğrenci olması esastır. Ancak kurslarda öğrenci sayısının yüzünden okuyanlar için 10'un, hafızlığa çalışanlar için 5'in altına düşmesi halinde müftünün teklifi ve mülki amirin onayı ile ilgili dönemde eğitim-öğretime devam edilir. Bu durumda görev yapan öğretmenler, aylık karşılığı derse girerler ve kendilerine ek ders ücreti tahakkuk ettirilmez.” (DİB. Kur'ân Eğitim Ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönergesi, 2019, md.37/7).

Yönetmelik de geçen bu ifadeye göre sınıf mevcudunun belirlenen sayının altına düşmemesi gerekmektedir. Bu sayıyı yakalayıp kursun devamını sağlamaya çalışmak bazen başka sorunlara sebep olmaktadır. Örneğin kurs kapanmasın diye aslında Kur'ân eğitimine veya hafızlığa pek de meyilli olmayan öğrencilerin de kursa kaydedildiği görülmektedir. Ancak bu öğrencilerden verim alınmadığı gibi bu öğrencilerden kaynaklanan bir uyum ve disiplin probleminin yanında kurstaki başarılı öğrenciler ve öğretmenler de olumsuz etkilenmektedir (Kur'ân Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

2. VELİ KAYNAKLI PROBLEMLER

Kur'ân Kurslarında karşılaşılan problemlerin bir kısmı da veli kaynaklı problemlerdir. Veli kaynaklı bu problemler alt başlıklar halinde incelenecektir.

2.1. Veli Baskısı

Veli kaynaklı problemlerden biri ebeveyn tarafından öğretmenlere yapılan baskıdır. Veliler bazen çocuklarına olan aşırı düşkünlükleri sebebiyle, bazen de çocuklarının başarısızlığını kabullenmek istemedikleri için öğreticiyi suçlamaktadır. Başarısızlığın sorumlusu olarak öğreticiyi görmekte ve Kur'ân Kursu öğretmenlerine karşı haksız ithamlarda bulunabilmektedir (Kur'ân Kurslarından Sorumlu Yönetici, K1, Kişisel Görüşme, 3 Ocak 2024).

Özellikle içinde bulunduğumuz bu dönemde ebeveynlerde çocuğuyla ilgili her şeye müdahil olma, aşırı korumacı bir tavır sergilenme, çocuğu adına her şeyi kendisi yapma “hastalığı” hem okullarda hem de toplumsal hayatımızın diğer alanlarında olduğu gibi, Kur’ân Kurslarında da oldukça sık karşılaşılan bir problemdir (Altınsoy, 2023). Eğitim denince eski dönemlerde hocaya, öğretmene çocuğunu teslim eden velinin dediği ve hepimizin bildiği “eti senin kemiği benim hocam evladımı yetiştir” deyimini artık unutulmuştur. Artık onun yerine “sen benim çocuğuma karışamazsın, kızamazsın, ceza veremezsin, o benim paşam, o benim prensesim” gibi daha nice “yeni” deyimler türetilmiştir. Ortaya çıkan bu yeni durumun bir takım yeni sorunlar doğurduğu da bilinen bir gerçektir. En başta kurslarda disiplinin sağlanması noktasında büyük bir problem yaşanmaktadır. Çünkü kursta çocuğa hocası disiplini sağlamak için en ufak bir müdahalede bulunsa, örneğin kızsız, azarlasa, çocuk her zaman ailesinden gelen aşırı korumacı müdahaleye alıştığı için, hemen bunu ailesine biraz da abartarak aktarmaktadır. Ailede anlayıp dinlemeden hemen müdahil olmaktadır. Ailenin bu olur olmaz her şeye hemen müdahil olması, kurstaki disiplin problemlerinin artmasına sebep olmasının yanında, aslında çocuğun eğitimini, dersteki başarısını, derslere ve kursa uyum sağlama ve kursta idare tarafından konulan ve uygulanan kurallara uyma ve uygulanma sürecini de olumsuz etkilemektedir (Kur’ân Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

2.2. Veli-Hoca Arasında İrtibat Kopukluğu

Veli probleminin diğer bir ayağı da velinin direk müftülükle irtibata geçmesi meselesidir. Veli öğrenci ile ilgili herhangi bir problemde öğrencinin hocasıyla veya kurs yöneticisiyle değil doğrudan müftülükle irtibata geçmekte veya CİMER üzerinden şikayette bulunmaktadır (Kur’ân Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024). Oysa sorun kursta, hocayla öğrenci arasında veya öğrenci ile kurs arasındadır. Çözümde yine burada aranmalı veya en azından sorunun kaynağından başlanmalıdır. Çoğu zaman öğrencinin kendisi problemlili olduğu halde öğrenci değil hoca suçlanmakta, öğrenci değil hoca değiştirilmeye, hoca eğitime çalışılmaktadır (Kur’ân Kurslarından Sorumlu Yönetici, K1, Kişisel Görüşme, 3 Ocak 2024). Hocanın da problemin kaynağı olması elbette mümkündür. Ancak o zamanda yine en tepeden değil kurs yöneticisinden başlanarak çözüm aranmalıdır. Belki çokta büyük olmayan, basit, günü birlik bir problem için bile bazen nerdeyse o şehirdeki bütün kurum ayağa kaldırılmakta, gereksiz bir kargaşa ve gürültü koparılmaktadır. Sorunlara çözüm ararken başvuru bu yanlış yöntem ve lüzumsuz baskı hocayı da olumsuz etkilemekte zamanla mesleki bir yorgunluğa ve yılgınlığa sevk edebilmektedir (Kur’ân Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

2.3. Veliler Arası İkilem

İlgili kurs yöneticisi ve öğreticileri ile yapılan mülakatta dile getirilen hususlardan biri de öğrenci velilerinin kendi aralarında yaşadıkları ikilem olmuştur. Anne baba arasında yaşanan bu ikilemde anne çocuğun hafız olmasını isterken baba bunu pek de önemsememekte bazen de bunun tam tersi olmaktadır. Yine bazen ebeveynlerden biri hocaya çocuğun dersleriyle ilgili olarak ne gerekiyorsa yapmasını, dersini veremediği zaman çarşı izni kısıtlaması veya telefon yasağı gibi cezalar vermesini olumlu

karşılıyıp desteklerken diğer ebeveyn buna karşı çıkmakta, hocayla veya kurs yöneticisiyle görüşüp çocuğa zorla da olsa izin almakta, buradan alamazsa müftülüğü de arayarak çocuğuna izin almaya çalışmaktadır (Kur'an Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024). Çocukta bir problemle karşılaşınca veya dersten kalıp ceza alınca, her seferinde hemen kendini şımartan velisini arayıp müdahil ettirmektedir. Bu da hem kursu hem de kursun disiplinini olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer taraftan bu müdahale çocuğun derslerine odaklanmasını, ezberlerini yapmasını da elbette olumsuz etkilemektedir. Ebeveyn arasında olan bu ikilem hafızlık yapma kabiliyeti olan, başarılı nice çocuğun başarısızlığına sebep olmaktadır. Hafızlık öğrencisi ebeveyni kendi aralarındaki bu kararsızlığı çözmeli veya en azından çocuğa bunu yansıtmamalıdır (Kur'an Kursu Öğreticisi K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

Hafızlık eğitimi çok uzun soluklu bir süreçtir. Çok sabır ve emek gerektirmektedir. Bu süreç içinde elbette inişli çıkışlı zamanların olması aslında gayet normaldir (Karagöz,2023: S.49/31-75). Çünkü hafızlık ne "ana kucağında" yapılabilecek bir şeydir, ne de hemen öyle bir iki ayda öğrenilip, hafızlık yapıp, eğitim tamamlanıp kenara konacak bir şeydir. Hafızlık eğitimi ve hafız olama süreci eski hocaların tabiriyle "demirden leblebiyi çiğneyip yutmaktır, hafızlığın başı zehirden acı sonu baldan tatlıdır" gibi tanımları fazlasıyla hak eden bir süreçtir. Bu zorlu sürece velinin de müdahil olmasıyla bazen işin içinden çıkılmaz bir hal alabilmektedir. Burada aslında veliye düşen çocuğunu uzaktan takip etmeli, hocayla iletişim halinde olup her şeye müdahil olmamalı, en azından bu müdahaleyi çocuğun gözü önünde yapmamalıdır. Çünkü sürekli korumacı bir müdahale çocuğu, çocuğun eğitim hayatını, hafızlık sürecini ve kursun disiplinini de olumsuz etkilemektedir.

2.4. Başarılı Öğrencilerin Akademik Eğitime Yönlendirilmesi

Veli kaynaklı bir başka problem de ders başarısı yüksek, çalışkan öğrenciler, bazen kendi tercihleri olsa da genellikle aileleri tarafından akademik eğitime yönlendirilmektedir. Ders çalışmayı seven, ezber kabiliyeti olan ve gelecek vadeden bu çocuklar, bazen maddi kaygılar bazen de Kur'an eğitiminin ve özellikle hafızlığın uzun soluklu bir çalışma gerektirmesini de göz önünü alarak, ya sadece yaz Kur'an kurslarına gitmekte ya da Kur'an okumayı öğrenip, belli başlı sureleri de ezberleyince kurslardan ayrılmaktadır. Buda özellikle hafızlık Kur'an Kurslarında karşılaşılan problemler arasında yer almaktadır (Kur'an Kurslarından Sorumlu Yönetici, K1, Kişisel Görüşme, 3 Ocak 2024).

2.5. Hafızlığa Fazla Önem Vermeme

Günümüzde veliler tarafından hafızlığa eski dönemlerdeki kadar önem verilmemesi bilinen hususlardandır. Özellikle 21. yy. gelinceye kadar toplumumuzda ve tüm İslam coğrafyasında hafızlara ve hafızlık mesleğine ayrı bir saygı gösterilmiştir. Hamilü'l-Kur'an ve Hadimü'l-Kur'an olarak görülen hafızlar gıpta ile bakılan, imrenilen kimseler olmuştur. Her anne babanın evlatları üzerinden kurduğu hayaller arasında evladının da hafızlar kervanına katıldığını görmek ve hem hafıza hem de hafız anne babasına vaad edilen manevi mertebelere ulaşmak gayreti içinde olunmuştur (Münavi,1994). Ancak ne yazık ki maddi kaygıların, manevi ve uhrevi kazançların önüne geçtiği bir zaman diliminden geçmekteyiz. Bu kaygılar sebebiyle, sunacağı maddi imkanların daha fazla olacağına inanıldığı için olsa

gerek aileler çocuklarını Kur'ân Kurslarına ve hafızlık yapmaya yönlendirmekten ziyade daha başka okullara ve mesleklere yönlendirmektedir.

Son zamanlarda genelde “Kur'ân okumayı öğrensin, namazda okuyacağı kadar da Kur'ân ezberlesin yeter” şeklinde bir anlayış tarzı oluşmaya başlamış ve hafızlığa olan talep azalmıştır. Elbette ibadet hayatımızın merkezinde yer alan namazda Kur'ân okunması, ve kıraatin de doğru olması gerekmektedir. Bu amaçla bazı ailelerin çocuklarını Kur'ân Kurslarına göndererek iyi bir eğitim almasını, namaz sureleri de denilen kısa sureleri, namazda okunan duaları, ezan, kamet ve tesbihâtı doğru ve hatasız bir şekilde ehlinden ezberletme gayreti içinde olmaları çok kıymetlidir. Çünkü namaz sureleri ve dualarında yapılan pek çok hatanın varlığı da bilinmektedir. (Cankurt,2023). Lakin bu durumun hafızlığa devam noktasındaki talebi azaltması da Kur'ân Kurslarına hem öğrenci bulmayı zorlaştırmakta, hem de bir zamanların gıpta ile bakılan, hayalleri kurulan hafızlık geleneğinin geleceği açısından ümmet adına düşündürmektedir.

3. İDARE KAYNAKLI PROBLEMLER

Hafızlık Kur'ân Kurslarında karşılan problemlerin diğer bir ayağını da idare kaynaklı problemler oluşturmaktadır. Burada da yine idare kaynaklı problemler alt başlıklar halinde ele alınmaya çalışılacaktır.

3.1. Kur'ân Kurslarında Süre Sorunu

Mevcut sistemde, Kur'ân Kurslarında verilen eğitimler 1+2 şeklinde devam etmektedir. Yani öğrenci kursa başladığı ilk yıl Kur'ân'ı yüzüne okuma, tecvid ve hafızlığa hazırlık eğitimi almaktadır. İkinci ve üçüncü yıllarda ise hafızlığını tamamlamaktadır (DİB, Kur'ân Eğitim ve Öğretimine yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönergesi, 2019, md.36/5). İlk bakışta üç yıl uzun bir süre gibi gelse de bu süre bazen yetmemektedir. Çünkü hafta sonu tatilleri, yaz tatili, ara tatil, aylık izinler, hastalık, rapor derken toplamda epeyce bir süre kursa ve derslere ara verilmektedir. Bu izin ve tatillerde geçen sürelerin yanında, öğrencinin ders veremediği veya tekrara kaldığı günler de olmaktadır. Bu sebeple hafızlık için verilen iki yıllık süre her öğrenci için yeterli olmamaktadır (Kur'ân Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

Diğer taraftan beş, altı, yedi ve sekizinci sınıfa giden öğrenciler hafta içi okula gittiği için burada da ayrı ayrı problemler ortaya çıkmaktadır. Örneğin hafta içi her gün sabahtan okula giden öğrenci öğleden sonra saat üç gibi ancak kursa gelebilmektedir. Bu saatten sonra zaten yorgun olan öğrencinin en az bir sayfa da Kur'ân ezberlemesi gerekmektedir ki hafızlığını da devam ettirebilsin ve verilen süre içinde hafız olabilsin. Yine bir taraftan hafızlık yapıp diğer taraftan da açık liseden eğitimine devam eden hafızlık öğrencileri de vardır. Bu öğrenciler de yine aynı süre problemine takılmakta ve mağduriyet yaşamaktadır (Kur'ân Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

3.2. Personel Yetersizliği

Kur'ân Kurslarında karşılaşılan problemleri konulardan biri de personel yetersizliğidir. Özellikle destek personeli konusunda sıkıntılar mevcuttur (Kur'ân Kursu Yöneticisi, K2, Kişisel Görüşme, 8 Ocak

2024.) Temizlik, mutfak, çevre düzeni gibi kursu ve öğrenciyi olumsuz etkileyecek konularda yeterince destek personelin bulundurulması gerekmektedir. Yeterince öğreticinin de bulunması başarı için önemlidir. Öğretici başına düşen öğrenci sayısı çok fazla olursa öğreticinin öğrencilere ayırabileceği zaman da o oranda azalmaktadır (Kur'an Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024.) Buda başarıyı etkileyen faktörlerden biridir.

3.3. Kurs Öğreticileri ile İdare Arası Bakış Açısı Farklılığı

İdare kaynaklı problemler arasında karşılaşılan diğer bir problem de idare ile kurs öğreticileri arasındaki problemlere bakış açısındaki farklılıktır. Bu sebeple ailelerin kursa öğrenci kayıt esnasında kurs öğreticileri ile görüşmeleri elzemdir. İdare tarafından duygusal davranıldığı, başka kurslardan disiplin problemi yüzünden atılanlar da dahil her çocuğun "kazanalım" gözüyle bakıldığı için hemen kursa kaydedilmesi bunun da kursta başta disiplin olmak üzere başka problemlere sebep olduğu belirtilmiştir. Genelde başka kurslardan gelen bu çocukların buraya da ayak uyduramadığı ve kısa süre içinde buradan da ayrıldığı ancak bu öğrencilerin, kursta kaldıkları kısa süre içinde bile kursu ve kurstaki öğrencileri olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Kur'an Kursu Öğreticisi, K3, Kişisel Görüşme, 8 Ocak 2024).

4. KUR'ÂN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN YETERLİLİK DURUMLARI

Bu bölümde araştırmaya konu olan Bölge Yatılı Erkek Kur'an Kursunda görev yapan Kur'an Kursu öğreticileri ile yapılan ankete ve öğreticilerin yeterlilik durumlarının tespitine dair yapılan ankete verilen cevaplara yer verilecek, elde edilen veriler üzerinden değerlendirmelerde bulunulacaktır. Yapılan anket, ankete sorulan sorular ve verilen cevaplar tablolar halinde verilecek ve değerlendirilecektir.

4.1. Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yeterlilik Durumlarına Dair Bulgular

Kur'an Kursu öğreticileri ile yapılan ankette öğreticilere 15 soru sorulmuştur. Sorular ve sorulara verilen cevaplar 5 tablo halinde düzenlenerek verilmiştir.

Birinci tabloda öğreticilerin eğitim durumunun tespitini ortaya koyan veriler verilmiştir. Öğreticilere eğitim durumları ve pedagojik formasyon eğitimi alıp almadıkları konusunda sorular yöneltilmiştir.

Tablo 1: Eğitim durumunuz nedir? Pedagojik formasyon eğitimi aldınız mı?

Öğretici	Ön Lisans	Lisans	Var	Yok
1	X			X
2		X		X
3		X	X	
4		X	X	
5		X	X	

Yapılan anket sonucuna göre öğreticilerin %80'i lisans mezunu %20'si de ön lisans mezunu olduğu anlaşılmıştır. Yine öğreticilerin %60'ı pedagojik formasyon eğitimi almışken %40'ı almamıştır. Öğreticilerin büyük oranda lisans mezunu olduğu ve formasyon eğitime sahip oldukları anlaşılmıştır.

İkinci tabloda Kur'an Kursu öğretmenlerine hafız olup olmadığı, hafız ise hafızlığını nerede tamamladığı, hafızlığını ne zaman ve kaç yılda yaptığı konusunda sorular sorulmuştur.

Tablo 2: Hafız mısınız? Hafızlığınızı nerede, ne zaman, kaç yılda (yüzüne eğitimi hariç) tamamladınız?

Öğretici	Hafızım	Değilim	H. nerede yaptınız	Ne zaman	Kaç yılda
1	X		Burdur	1985-88	3
2	X		Burdur	1994-97	3
3	X		İzmir	2006-08	2
4	X		Afyonkarahisar	2007-09	2
5	X		Isparta	2004-07	3

Yapılan anket sonucuna göre Kur'an Kursu öğretmenlerinin tamamı hafızdır. Öğreticilerin %40'ı hafızlığını Burdur da, %20'si İzmir de, %20'si Afyonkarahisar da, %20 ise Isparta da hafızlığını tamamlamıştır. Öğreticilerin %20'si hafızlığını 1985-1988 yılları arasında ve üç yılda tamamlamış, %20'si 1994-1997 yılları arasında ve üç yılda tamamlamış, %20'si 2006-2008 yılları arasında ve iki yılda tamamlamış, %20'si 2007-2009 yılları arasında ve iki yılda tamamlamış ve yine %20'si de 2004-2007 yılları arasında üç yılda tamamlamıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin %60'ı yüzüne eğitimi hariç üç yılda, %40'ı ise yüzüne eğitimi hariç iki yılda hafızlığını tamamlamıştır. Öğreticilerin tamamının hafız olması hafızlık eğitimi ve kurs öğrencileri açısından avantaj sağlamaktadır. Çünkü öğretmenlerde bu süreçlerden geçtikleri için öğrencileri anlama, onları motive etme, hafızlıklarını tamamlama konusunda hafız olmayan öğreticiye göre hafızlık tecrübelerinden dolayı avantaj sağlamaktadır.

Üçüncü tabloda öğretmenlere Diyanet İşleri Başkanlığındaki görev süreleri ve Kur'an Kursu öğreticiliği ile ilgili resmi hizmet içi eğitime alınıp alınmadıkları veya kaç kez hizmet içi eğitime alındıkları ile ilgili sorular sorulmuştur.

Tablo 3: Kurumunuzdaki görev süreniz ne kadar? Alanınızla ilgili hizmet içi eğitime alınırdınız mı?

Öğretici	Görev süresi	Evet	Hayır	1	2	3
1	20	X		X	X	X
2	17	X		X	X	X
3	11	X		X	X	
4	12	X		X	X	
5	12	X		X		

Yapılan anket sonucuna göre Kur'an Kursu öğretmenlerinin kurumlarındaki görev süreleri şu şekildedir: %20'si 20 yıl, %20'si 17 yıl, %20 11 yıl, %40'ı ise 12 yıllık görevlidir. Öğreticilerin %100'ü alanları ile ilgili en az bir defa hizmet içi eğitime alınmıştır. %80'i iki kez hizmet içi eğitime alınmıştır. %40'ı ise üç kez hizmet içi eğitime alınmıştır.

Öğreticiler 12 ile 20 yıl arasında görev yapmıştır. Bu sürenin verdiği mesleki bir tecrübeye sahiptirler. Yine bütün öğretmenler hizmet içi eğitime alınmıştır. Pedagojik formasyon eğitimi almayan öğretmenler ise görev sürelerinin fazla olmasının da etkisiyle üç defa hizmet içi eğitime alınmışlardır. Böylece pedagojik formasyon eğitimi konusundaki eksiklikleri de kapatılmış olmaktadır.

Dördüncü tabloda öğretmenlere öğrenci velileri ile görüşüp görüşmedikleri, veli görüşmelerini nasıl gerçekleştirdikleri ve velilerle görüşmeyi hangi sıklıkla yaptıkları konusunda sorular sorulmuştur.

Tablo 4: Öğrenci velileri ile görüşür müsünüz? Nasıl? Hangi sıklıkta?

Öğretici	Evet	Hayır	Telefonda	Yüz yüze	İhtiyaç Oldukça	Aylık
1	X		X	X	X	X
2	X		X	X	X	X
3	X		X	X	X	
4	X		X		X	
5	X		X			X

Yapılan anket sonucuna göre Kur'an Kursu öğretmenlerinin %100'ü öğrenci velileri ile görüşmektedir. Öğretmenlerin %100'ü öğrenci velileri ile telefonla görüşmektedir. Yine öğretmenlerin %60'ı telefonla görüşmenin yanında velilerle yüz yüze de görüşmektedir. Öğretmenlerin %80'i ihtiyaç oldukça velilerle görüşmektedir. Yine öğretmenlerin %60'ı aylık olarak veliler ile görüşmektedir.

Öğretmenlerin tamamı velilerle görüşmektedir. Ancak bu görüşmelerin daha sık ve daha sistematik bir şekilde yapılması yerinde ve faydalı olacaktır. Örneğin öğrencinin dersleriyle ilgili ve diğer genel durumuyla alakalı olarak haftalık veya en geç iki haftalık bir görüşmenin son derece isabetli olacağı kanaati velilerle yapılan mülakatta ortaya çıkmıştır.

Beşinci tabloda ise öğretmenlere görev süresi içinde kaç hafız yetiştirdiği, Bölge Yatılı Kur'an Kursundaki görev süresi ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde başka görevde bulunup bulunmadığına ilişkin sorular sorulmuştur.

Tablo 5: Bu güne kadar kaç hafız yetiştirdiniz? Bu kurstaki görev süreniz ne kadar? Kurumda başka görevde bulundunuz mu? Hangi görevde bulundunuz?

Öğretici	Hafız sayısı	Kurstaki Görev süresi	Kurumda başka görev	İmam-Hatip	Müezzin	Diğer
1	11	8	X	X	X	
2	10	6	X	X		
3	8	4	X	X		
4	9	4	X	X	X	
5	11	7	X	X		

Yapılan anket sonucuna göre Kur'an Kursu öğretmenlerinin %40'ı 11 hafız, %20'si 10 hafız, %20'si 8 hafız, %20'si 9 hafız yetiştirmiştir. Öğretmenlerin %20'si 8 yıl, %20'si 7 yıl, %20'si 6 yıl, %40'ı 4 yıldır bu kursta görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %100'ü de Diyanet İşleri Başkanlığında başka

görevlerde de çalışmıştır. Öğreticilerin %100'ü de İmam-Hatip olarak görev yapmıştır. Yine öğretmenlerin %40'ı imam-Hatipliğin yanında Müezzin-Kayyımlık görevinde de bulunmuştur.

Öğreticilerin kurstaki görev süreleri 4-8 yıl arasındadır. Yine öğretmenler bu süreler içerisinde 8-11 arasında hafız yetiştirmişlerdir. İlk bakışta sayı biraz az gibi gelse de öğretmenler ile yapılan mülakatta öğretmenler; kurslarda bir hafızın ortalama 3 yıl da yetiştiğini, yine hafızlık eğitimi alan öğrencilerde ortama başarının %30 ile %40 oranında olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar göz önüne alındığında verilen sayılar normal gözükmemektedir.

5. VELİLERİN GÖZÜYLE KUR'ÂN KURSLARINDA KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

Bu bölümde Kur'ân Kursu öğrenci velileriyle yapılan görüşmelerde öğrenci velileri tarafından dile getirilen görüşlere yer verilecektir. Bu görüşmeler hem bu kurstaki öğrenci velileri ile hem de başka kurslardaki öğrenci velileri ile yapılmıştır. Yine bu görüşmeler hafızlığa devam eden öğrenci velileri ve herhangi bir sebeple kurstan ayrılmış hafızlık terk öğrenci velileri ile yapılmıştır. İlk önce kursa devam eden öğrenci velilerinin görüşlerine yer verilecektir. Daha sonra ise hafızlık terk öğrenci velilerinin görüşlerine yer verilecektir.

5.1. Kursa Devam Eden Öğrenci Velilerinin Görüşleri

Velilerle yapılan görüşmeler yüz yüze veya telefon vasıtasıyla ayrı ayrı yapılsa da elde edilen bulgular hemen hemen aynı çerçevede olmuştur. Bunun için veliler ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler ayrı ayrı değil görüşler genel bir tespitle verilmeye çalışılacaktır.

Veliler en çok hafızlık yapma sürecinin uzun bir süreç olması sebebiyle çocuklarının belli bir süre sonra ev ortamını özlediğini belirttiler. Özellikle izinden sonra tekrar kursa göndermekte zorlandıklarını, çocuklarının evde kardeşlerini veya sokakta arkadaşlarını görünce, kendisine haksızlık yaptığımız, ona değer vermediğimiz veya onu anlamadığımız kanısına varıp bu isteksizlik ve düşünceler karşısında tekrar kursa dönmesi konusunda zorlandıklarını belirttiler.

Yine izin ve tatillerin az olması sebebiyle çocuklarını çok özlediklerini, çocuklarının da kendilerini çok özlediğini, bu durumda da bazen çocuğu ikna ve motive ederek zorlandıklarını belirttiler. Çocuklarının eve geldiğinde veya haftalık izinde görüştüğü arkadaşlarından etkilendiğini, onlar gezip eğlenirken, istediği saatte yatıp kalkarken, telefon ve bilgisayarla oynayıp vakit geçirirken kendilerinin sürekli denetime tabi, kurallara bağlı yaşadıklarını belirterek izin bitiminde tekrar kursa dönüşte nazlandıklarını veya bazen gitmekte zorlandıklarını belirttiler. Genel olarak velilerin görüşleri şu doğrultuda olmuştur.

- Çocuğum derslerini veremediği için veya disiplinle ilgili konulardan dolayı birkaç defa çarşıya çıkmama veya cep telefonunu vermeme cezası alınca kurstan, derslerden ve hocasından soğudu, sıkıldı. Ceza aldıkça belli bir zaman sonra da derslerden ve kurstan koptu.

- Toplumda Kur'ân hafızına ve hafızlığa verilen değer eskisi gibi olmadığı için çocuğumuzu derslerine çalışması ve hafız olması konusunda motive etmekte çok zorlandık.

- Basında ve sosyal medyada çıkan, dini, Diyaneti ve Müslümanları kötüleyen haberler çocuğumu olumsuz etkiledi. Çocuğum gelecek planlarında dini kurumlarda çalışmayı düşünmediğinden hafızlık yapmaktan vazgeçti ve hafızlık benim ileride ne işime yarayacak gibi düşüncelere kapıldı.
- Eskiden evde herkes bir işle uğraşırdı biz işten kaçmak için bile olsa okula, kursa gönüllü koşa koşa giderdik. Şimdi evlerde çocuklara göre bir iş yok. Evde rahatı iyi, istediği gibi yaşıyor. Bunun için çocuğumuzu evin rahat ortamını bırakıp kursun disiplinli ortamına göndermekte, onları ikna etmekte zorlanıyoruz.

5.2. Hafızlığını Tamamlayamamış veya Hafızlık Terk Öğrenci Velilerinin Görüşleri

Bu bölümde görüşülen velilerin tamamına yakını yukarıda verilen sorunların tamamını belirttikleri için burada tekrar aynı değerlendirmeler yazılmamıştır. Görüşülen veliler yukarıda yazılan problemlerin yanında ilave olarak şu sorunları dile getirmişlerdir.

- Hocasını çocuğumla yeterince ilgilenmedi. Derslerini biraz geciktirse onun istediği saatten biraz geç verse kabul etmedi. Hemen dersten bıraktı, artık yarın verirsin, cezasısın şeklinde konuşarak onu kurstan soğuttu.
- Çocuğumu dersleri konusunda yeterince teşvik etmedi. Çocuğuma farklı bir eğitim modeli uygulayabilirdi. Ama bu gayreti göremedik.
- Hafızlığın faziletine dair çocuğumu neredeyse hiç motive etmedi. Hafız olmanın, faziletinden, güzelliklerinden bahsedip onu kazanma yoluna gitmedi. Kendisi de hafız, o da bu dönemlerden geçti. Aslında bizi ve çocuğumuzu en iyi onun anlaması gerekirdi. Ancak anlamak ve yardım etmek için gayret göstermedi.
- Çocuğum derslerini veremediği veya geç verdiği için sürekli cezalı oldu. Cezalı olduğu için çocuğumun hafta sonu telefonunu vermediler, çarşı izni vermediler. Çocukta bıktı, sıkıldı. Kurstan ve hocasından sürekli şikayet eder oldu. Nihayetinde de kursu bıraktı.
- Aslında biz çocuğumuza karşı aşırı merhametli davrandık. Ona günde en az bir iki defa telefon ettik, cezalı olduğu için çarşı iznine çıkamayınca biz kursa gittik. Hocasından zorla izin almaya çalıştık, aslında biz kursta kalsın, derslerine çalışsın hafız olsun diye iyilik ettiğimizi zannederken hem çocuğumuza hem de kendimize kötülük etmişiz ama farkına varamadık. Çocuğun sorumluluk almasına fırsat vermedik. Aşırı korumacı davranarak yaptığı hataların sonuçlarını görmesine, dersine çalışmazsa veya derslerini veremezse bunun bazı sonuçlarının olacağını bazı şeylerden mahrum kalacağını öğrenmesine fırsat vermedik. Çocuğumuzun kursu bırakmasın da ve hafız olamamasın da bizim de suçumuz var.

6. HAFIZLIK KUR'ÂN KURSLARINDA KARŞILAŞILAN PROBLEMLERE YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde araştırma sırasında tespit edilen problemlere imkan dahilinde çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır. Bu öneriler maddeler halinde verilecektir.

6.1. Hafızlık Proje Okulları desteklenmeli

Kur'ân Kurslarına ve hafızlığa kabiliyetli öğrenci bulma açısından hafızlık proje okullarının desteklenmesi ve kapananların yeniden açılması gerekmektedir. Çünkü bu okullar sayesinde hafızlık yapmaya kabiliyeti olan öğrencileri bulmak kolaylaşmaktadır. Öğrenci bir taraftan normal olarak okuluna gitmekte akademik eğitimi için gerekli eğitimi almakta diğer taraftan da Kur'ân eğitimini alıp hafızlık yapabilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus proje öğrencisinin evden-okula değil, kurstan-okula şeklinde okula devam etmesidir. Çünkü okuldan eve giden öğrenci evde ders çalışmakta zorlanmaktadır. Kurstaki disiplin ortamı olmadığı için ezber yapma ve ders verme başarısı azalmaktadır. Hafızlık proje okullarında okuyan öğrenciler mutlaka yatılı kursta kalmalı ve bu kurslardan okula gidip gelmelidir.

6.2. Kur'ân Kursları ve Hafızlık Teşvik Edilmeli

Müftülük, cami ve Kur'ân Kursu arasında güçlü bir bağ kurulmalı, bulunan her fırsatta Kur'ân Kursları ve hafızlık anlatılmalıdır. Kur'ân okumayı öğrenmenin, Kur'ân'ı ezberleyip hafız olmanın fazileti, hafızların dünya ve ahiretteki kazançları sık sık vaazlarda, sohbetlerde anlatılmalıdır. Yapılan tüm resmi ve gayri resmi programlara mutlaka hafızlık öğrencilerinin de katılımı sağlanmalı ve Kur'ân okutturulmalıdır. Böylece hem öğrenciler teşvik edilmiş olacak hem de hafızlar vatandaşlar tarafından görülecek ve kendi çocuğunun veya torununun da hafız olması fikri aşılacak olacaktır. Yine tüm camilerle irtibat halinde olunmalı yaz Kur'ân Kurslarına gelen başarılı, kabiliyetli öğrenciler kurslara yönlendirilmelidir. Kur'ân Kursları sadece Kur'ân Kursu hocalarına veya kurs yöneticilerinin şahsi gayretlerine bırakılmamalı tüm kurum olarak sahiplenilmelidir.

6.3. Kur'ân Kursu ve Okul İdaresi Arası İrtibat Kuvvetlendirilmeli

Kur'ân Kurslarında 5, 6, 7 ve 8'inci sınıfa giden öğrencilerin varlığından yukarıda da bahsedilmişti. Bu öğrenciler hafta içi normal okullarına sabah sekiz gibi gidip ancak saat üç gibi tekrar kursa gelmektedir. Öğreticiler ile yapılan görüşmede öğretmenler “Hafta içi okulun sabahtan olması, imkan dahilinde öğleden sonraya ders konulmaması, bu konuda okul idaresinin ve Milli Eğitimin gerekli desteği vermesinin gerektiğini” belirtmişlerdir. Öğrenciler yakında okul olmadığı için okullarına servisle gidip gelmekte ve öğle yemeği için de kursa servisle gidip gelmeleri gerekmektedir. Bu da servis ücretini arttırmakta, kursun derneğini veya öğrenci velilerini maddi olarak da etkilemektedir.

Diğer taraftan okulun sadece sabahtan olması halinde öğrenci öğleden sonra okula gitmeyeceği için yarım gün kazanmış olacaktır. Bu da hafızlık öğrencisi için çok değerli bir zamandır. Böylece ders verme oranı yükselecek ve hızını daha kısa sürede tamamlayabilecektir.

Yine açık liseye giden ve zorunlu görmesi gereken dersler için okula giden öğrenciler de haftada bir gün okula gidip derslerini alması mümkünken şu an haftada üç gün okula gitmektedir. Bu derslerinde haftada bir güne toplanması öğrencinin fazla zaman kaybetmemesi açısından önemlidir. Okul olduğu günlerde öğrencilerin ders verme oranı düşmektedir. Bu sebeple bu konuda da okul idaresi yardımcı olmalı ve dersler hafta sonu bir güne toplanmalıdır.

6.4. Kur'ân Kurslarında Eğitim Süresi 1 Yıl Daha Uzatılmalı

Mevcut sistemde Kur'ân Kurslarında eğitim 1+2 şeklindedir. Öğrenci birinci yıl Kur'ân okumayı ve tecvid kurallarını öğrenmekte, ardından bazı sureleri ezberlemektedir. Geri kalan iki yılda da hafızlığını tamamlamaktadır. Yukarıda kısaca bir kısmına örnek olması bakımından değinmeye çalıştığımız sorunlardan dolayı hafızlık Kur'ân Kurslarında verilen 1+2 yıl süre yeterli değildir. Öğreticiler, verilecek bir yılın çok faydalı olacağını önemle belirttiler. Çünkü öğrenci hafızlığını ya tamamlayamadan dönemleri bitiyor veya tamamlasa bile ezberini tam pişirmeden “Hafızlık Tespit Sınavına” girdiği için başarısız olmaktadır. Diğer taraftan öğrenci derslerini birkaç kez veremeyince özellikle son döneminde ise nasıl olsa yetiştiremeyeceğim diyerek ders çalışmayı bırakmakta veya hissettiği bu baskıdan ister istemez olumsuz etkilenmektedir

6.5. Kurslarda Manevi Rehber Bulundurulmalı

Kur'ân Kurslarında öğrencilere manevi yönden destek verecek, ahlak kurallarını öğretecek onları hayata hazırlayacak bir manevi rehberin bulundurulması yerinde olacaktır. Kursta kursun disiplinli ortamına alışmış olan Kur'ân Kursu öğrencisi hafızlığını tamamlayıp kurstan ayrılınca veya hafızlığını tamamlayamamış ancak iyi bir Kur'ân eğitimi aldıktan sonra her hangi bir sebeple kurstan ayrılan öğrenci gündelik hayata bu sayede daha rahat adapte olabilecektir.

Bir manevi rehber gözetiminde manevi yönden de yetiştirilen öğrenci Kur'ân Kursundan mezun olduğunda hem hafız olmuş, hem lise eğitimini tamamlamış hem de ahlaki ve manevi yönden de tam donanımlı olarak toplum hayatına katılmış olacaktır. Bu sayede Kur'ân Kursu eğitimi almış veya hafız olmuş ancak ahlaki yönden yetiştirilemediği için boşlukta kalan, sağa sola savrulan hafızlarımıza yardım edilmiş, onlara yol gösterilmiş olunacaktır.

6.6. Kurs Öğrenci Kabulünde Kurs yöneticisinin ve Öğreticilerin de Görüşü Alınmalı

Yukarıda kurs öğreticileri ile idare arası bakış açısı farklılığı başlığın da ele aldığımız üzere Kur'ân Kursuna öğrenci kabulü ve ilişkisinin kesilmesi konusundaki yetki kurs yöneticisine ve öğreticilere de verilmeli veya devredilmelidir. Kursta öğreticilerle yapılan sohbette bu konu özellikle dile getirilmiş ve öğrencilerle içli dışlı olan, onlarla sürekli beraber olan, onların sorunlarını bilen, onlara eğitim veren, kurstaki disiplinden ve başarıdan sorumlu olanın kendileri olduğu belirtilmiştir. Kursun düzenini bozan, kursa ayak uyduramayan, uyumsuzluğu ve disiplinsizliği ile diğer öğrencileri de olumsuz etkileyenlerin kurstan gönderilmesi yetkisi kurs yöneticisi ve öğreticilerde de olmalı.

Yine diğer kurslarda disiplin problemi yaşamış veya başka kurstan atılmış öğrencilerin kabulü de yine kurs yöneticisi veya öğreticiler tarafından yapılmalı. Çünkü idare kazanalım gözü ile baktığı için veya kursun içine tam hakim olmadığı için, kursta karşılaşılan veya karşılaşılabilecek problemleri kursta görev yapan öğretici kadar yakından bilemeyebilir. Disiplin problemi sebebiyle dışardan (başka kurstan) gelen öğrencilerin hemen bu kursa kaydedilmesi kurstaki disiplini olumsuz etkilemektedir. Çoğu zaman bu öğrenciler bu kursa da ayak uyduramayıp kurstan ayrılmaktadır. Ancak burada kaldıkları süre içinde kursun düzenini, disiplinini ve öğrencileri olumsuz etkilemekte diğer öğrencilere kötü örnek olmaktadır. Yukarıda da belirtmeye çalıştığımız gibi kursa öğrenci kabulü ve kursla ilişkisinin kesilmesi yetkisinin kurs yöneticisine ve öğreticilere devredilmesi veya bu yetkinin onlara da verilmesi yerinde olacaktır.

6.7. Veliler ve Öğrenci Hafızlık Eğitimi Konusunda Bilgilendirilmeli

Kur'ân Kurslarına öğrenci kaydedilirken muhakkak veli ve öğrenci süreç hakkında bilgilendirilmelidir. Hafızlık süreci ve Kur'ân Kursu hayatının zorlukları, karşılaşılabilecek sıkıntılar, olan ve olabilecek sorunlar hakkında mutlaka veli ve öğrenci bilgilendirilmelidir. Bunun yanında kurs hayatının güzellikleri, eğlenceli yanları, hafızlığın fazileti, güzelliği, her kişinin değil er kişinin ancak hafız olduğu, Allah kelamının muhafızlarından biri olacağı gibi aileyi ve öğrenciyi motive edici bilgiler verilmelidir.

Diğer taraftan özellikle veliye süreç hakkında ayrıca bilgilendirme yapılmalı; kursa, hocaya ve çocuğun dersleri ile ilgili her şeye müdahil olmaması konusu hatırlatılmalıdır. Çocuğa karşı gerek telefonda gerek izinde aşırı düşkünlük gösterilmemesi, ağlanmaması konusunda uyarılarda bulunulmalıdır.

Çocuğun anlattığı veya sorun olarak bildirdiği her şeyi hemen peşin hükümle kabul etmeden önce, kurs yöneticisi veya hocasıyla da irtibata geçerek bir de buradan mutlaka dinlenmesi gerektiği hatırlatılmalıdır.

Çocuğun gerçekten hafızlığa kabiliyetli olup olmadığı ve ezber kabiliyetinin zamanla belli olacağı, bunun için de belli bir mesafe kat edilmesi, belirli yerleri ezberleyip bir süre deneme yapılması gerektiği belirtilmelidir. Eğer çocuk hafızlık kabiliyeti olmadığı için hafızlık yapamazsa kursun veya hocaların bundan dolayı suçlanmaması, sorumlu tutulmaması gerektiği konusu da mutlaka konuşulmalıdır. Yine bu konuda çocuğa bir şeyi beceremedin gibi bir yaklaşımda bulunulmaması gerektiği de mutlaka anlatılmalıdır.

Diğer taraftan kursa gelen veya kursta öğrenim gören öğrenciler ortalama 11 ile 20 yaş arası öğrenciler olduğu için bunların yaşına göre burada buluşma, ergen olma, kişiliğini ve benliğini oluşturma gibi süreçlerden geçeceği, evde bir çocukla anne baba olarak iki kişinin baş edemediği bir dönemde, kursta bulunan en az 40-50 öğrenciyle baş etmenin onları yetiştirip eğitmenin aynı zamanda da disiplini sağlayıp söz geçirebilmenin zorlukları da velilere anlatılmalıdır. Bu konuda verilen bazı cezaların kendilerince anlamsız bulunsa bile öğrenciyle sürekli beraber olanın, onun eksikliğini fazlasını bilen, olayların her zaman içinde bulunanın, tecrübe sahibi olanın, disiplinden ve eğitenden sorumlu olanın hocası olduğu ve bu konuda ona da destek olmak gerektiği hatırlatılmalıdır.

Sonuç

Kökleri ve tarihi ilk nazil olan ayetlere kadar dayanan hafızlık geleneği ve hafızlık eğitimi Darü'l-Erkam, Suffe, Daru'l-Kurra, Daru'l-Huffaz, medreseler, camiler ve benzeri yer ve kurumlarda yapıla gelmişken, günümüzde hemen hemen ülkemizin her köşesine açılan Kur'ân Kurslarında ve daha sistemli bir şekilde devam ettirilmektedir. Aynı zamanda bir eğitim öğretim kurumu da olan Kur'ân Kurslarında ve bu kurslarda verilen hafızlık eğitiminde bazı problemlerin varlığı da bilinmektedir. Tespit edebildiği kadarıyla karşılaşılan problemler; öğrenci kaynaklı problemler, idare-mevzuat kaynaklı problemler ve veli kaynaklı problemler başlıkları altında ele alınmaya çalışılmıştır.

Öğrenci kaynaklı problemler olarak karşımıza çıkan kemiyet(sayı) ve keyfiyet(kalite) problemidir. Kur'ân Kurslarında sınıf açabilmek için yeterli sayıda ve kalitede öğrenci bulmak karşılaşılan ilk problemidir. Kur'ân Kursları yönetmeliğine göre sınıf açabilmek için sayının en az 8 olması gerekmektedir. Diğer taraftan kursun veya sınıfın kapanmasını önlemek için ve yine Kur'ân'a karşı bir hizmet olduğu için başvuran hemen hemen her öğrenci kursa kaydedilmektedir. Ancak bulunan bu öğrenciler de istenilen başarı ve kaliteyi yakalayabilmek her zaman mümkün olmamaktadır. Yine kursa başka bir kurstan her hangi bir sebeple sonradan gelen öğrenciler de kursa, arkadaşlarına ve hocasına uyum problemi görülmektedir. Yine öğrenciler arasındaki yaş aralığı farklılığı da karşılaşılan problemler arasındadır.

Kur'ân Kurslarında karşılaşılan problem başlıklarından biri de veli kaynaklı problemlerdir. Velilerin kimi anlayıp dinlemeden olur olmaz her şeye müdahil olarak öğretmenler üzerindeki aşırı baskı oluşturmaya çalışırken, kimi de öğrenciyi kursa bıraktıktan sonra neredeyse öğreticiyle hiç irtibata geçmemektedir. Diğer taraftan ailelerin başarılı, ezber kabiliyeti olan öğrencileri akademik eğitime yönlendirmesi veya sadece Kur'ân okumayı öğrenip belli başlı sure ve duaları öğrendikten sonra kurstan alıp akademik eğitime yönlendirmesi hafız olması için yeterli istek ve gayreti göstermemesi yine karşılaşılan problemler arasındadır.

Kurslarda karşılaşılan problemlerin bir kısmı da idare kaynaklıdır. Kur'ân Kurslarında hafızlık yapabilmesi için öğrenciye verilen 1+2 yıl her öğrenci için yeterli gelmemektedir. İdare tarafından verilecek ilave bir yıl öğrenci ve öğretmenlerin elini biraz rahatlatacaktır. Yine idare ve öğretici arasındaki irtibat kuvvetlendirilmelidir. Kursa öğrenci kaydedilirken veya ilişkisi kesilirken öğreticinin de fikri alınmalıdır. İdare kaynaklı problemler arasındaki diğer bir konuda destek personel yetersizliğidir. Mutfaktan temizliğe güvenlikten manevi rehberlere kadar yeterli destek personelin her zaman tam olarak bulundurulabilmesi hem kurs yöneticisini hem öğreticiyi hem de öğrencileri rahatlatacak ve başarıyı arttıracaktır.

Kur'ân, Kur'ân ilimleri, Kur'ân Kursları ve Kur'ân'la ilgili her şey için sayısız çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ise Burdur Bölgeye Yatılı Kur'ân Kursu özelinde hafızlık eğitiminde karşılaşılan problemlere değinmek ve tespit edilen problemlere imkan dahilinde çözüm önerileri sunmak için yapılmıştır. Çalışmanın asırlardır devam eden hafızlık geleneğine ve bu hizmeti devam ettiren Kur'ân Kurslarına bir nebze de olsa katkı sağlaması temennisiyle. Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

Kaynakça | References

- Akbaş, A. (2009, Haziran). Diyanet. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Diyanet Aylık Dergi, S.222, s.9-10
- Altınsoy, M. (21.10.2023). Eğitimde Veli Sorunu, <https://www.maarifinsesi.com>
- Ayhan, H. (Özel Sayı,1999) *Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi Genel Bakış. AÜİF Dergisi*
- Baktır, M. (2009). Suffe, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c.7,s.469-470. İstanbul, TDV Yayınları

- Baltacı, C. (2000). *Türk Eğitim Sistemi İçinde Kur'ân Kursları*. Kur'ân Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik Sempozyumu. Ensar Neşriyat. İstanbul
- Birişik, A. (2002). Kur'ân, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c.26,s.417-422. Ankara: TDV Yayınları
- Bozkurt, N. (1993). Dârulkurrâ, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c.8,s.543-545. İstanbul: TDV Yayınları
- Bozkurt, N. (1997). Hâfız, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c.15,s.74-75. İstanbul: TDV Yayınları
- Buhari, Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fi el-Buhârî. (1991). *Sahih-i Buhari Muhtasar-ı Tecrid-i Sarih, Tercümesi ve Şerhi*, DİB. Yayınları. 10. Baskı, Ankara
- Cankurt, F. (2018,Mayıs). Kırâat İlminin Türkiye'deki Seyri (Kırâat Bibliyografyası). *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* S.4/1, s.55-118
- Cankurt, F. (2023). Kısa Süreler Özelinde Namaz Kırâatında Lahn. *Turkish Academic Research Review*, 8(4), 1577-1600. <https://doi.org/10.30622/tarr.1372809>
- Cankurt, F. (2023,Aralık). Tefsir Mukaddimelerinde Mushaf Tarihi Olgusu. *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 9/2, 1311-1336. <https://doi.org/10.47424/tasavvur.1356344>
- Cebeci, S., Ünsal, B. (2006). *Hafızlık Eğitimi ve Sorunları*. Değerler Eğitimi Dergisi. S. 4
- Demirci, M. (1997). *Kur'ân Tarihi*. MÜİFV Yayınları. İstanbul
- DİB. (2019). Kur'ân Eğitim Ve Öğretimine yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönergesi, md.37/7
- DİB. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Hafızlık Eğitim Kursları Uygulama Esasları Destek Programı
- Karagöz, S (2023). *Haftalık Deneyiminin Psikolojik Yaklaşımla İncelenmesi*. <https://dergipark.org.tr>
- Köksal, M. A. (2001). Darulerkam, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c.8,s.520-521. İstanbul: TDV Yayınları
- Kur'ân Kursu Yöneticisi. K3, Kişisel Görüşme. 8 Ocak 2024
- Kur'ân Kurslarından Sorumlu Yönetici. K1, Kişisel Görüşme. 3 Ocak 2024
- Kur'ân Kursu Öğreticisi. K2, Kişisel Görüşme. 8 Ocak 2024
- Münavi, Zenüddin Muhammed Abdür-rauf b.Tacil'arîfîn b. Nuriddin Ali el-Münavi. (1994). *Fevzül-Kadir Şerhu'l Cami'is-sağir*. Daru'l-Kütübi'l-ilmîyye. Beyrut
- Sarıçam, İ. (2017). *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre et-Tirmizi. (1937). *Camiu's-Sahih*. Mektebetü'l-Kur'ân. Kahire